

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter formulas Declaratoriarum Censurarum, ponuntur aliæ
formulæ, tum Citationum, ac Monitionum pro validitate processuum
requisitarum, tum Decretorum, aliorumve actuum ad opportunitatem, &
ornatum materiæ incidentium; acceditque in calce Appendix miscellanea,
plura, ad Gubernium ...

Monacellus, Franciscus
Venetiis, 1709

De Irregulate in particulari

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62433)

tit Paris. de confident. q. 38. n. 33. Navar. conf. 1. n. 6. de simon.

- 21 Et Ecclesiastico interdicto subiectum denunciamus. Ob causam expressam hic in formula, Capitulum declaratur suppositum interdicto, quia excommunicari non potest, licet personæ Capituli particulares excommunicationem Papæ reservatam inciderint, Paris. de refig. lib. 5. q. 6. n. 210. Sayr. de censur. lib. 1. c. 8. n. 20. & 21. quod quidem interdictum æquiparatur suspensioni, cuius relaxatio excepto mortis articulo, Pontifici reservata est, ut in d. Bulla cavetur expressè, & advertunt Leo thes. for. Eccles. par. 3. c. 1. n. 5. Galle-mart. collect. in Cons. Trid. d. c. 14. sess. 24. de ref. n. 4. ideòque tamdiu à celebratione divinorum abstinere debet, donec restitutionem à Romano Pontifice meruerit obtinere, aliàs enim interdictum non servantur Canonici, & Capitulares, efficerentur irregulares à solo Papa dispensandi, Paris. loco citato n. 211. & seqq.

- 22 Episcopus verò si d. Constitutionis fie-

ret transgressor, à Pontificalibus est ipso iure suspensus: qua suspensione durante, licet Pontificalia exercere non possit: tamen absque incurfu irregularitatis potest celebrare missam, saltem privatim: de solemnibus enim dubium est, Sayr. de censur. lib. 4. c. 16. à n. 26. cum seqq. ubi plenè quæstionem examinat Barb. in c. 2. n. 15. & 16. de offic. & potest. jud. deleg. in 6. ibique Passerin. n. 15. cum autem Episcopus ab ingressu Ecclesiæ interdictus est: non potest interdicto durante in Ecclesia celebrare, neque privatim, nec Sacramenta ministrare, nec aliquem in ea Sacri Ordinis actum exercere, nec audire divina officia, nec psallere, nec orare, nec sepeliri si interim moritur: sed solum extra Ecclesiam privatim poterit celebrare, Sayr. de censur. lib. 5. cap. 9. num. 21. & 22. Passerin. loco cit. num. 13. Si autem esset suspensus, & solemniter populum benediceret per hæc verba -- *fit nomen Domini benedictum* irregularitatem incurreret, Sayr. de censur. lib. 4. c. 16. n. 16.

De Irregularitate in particulari.

§. U N I C O.

De Irregularitate contenta in cap. de cætero 11. de homicid.

Quamquam dispositio huius text. & aliorum antiquorum canonum, idest, c. sicut Sacerdotes 2. quæst. 7. c. nullus clericus il 2. c. his a quibus 23. qu. 8. sit moderata, & hodiè possint Clerici in iudicio laicos malefactores pro injuriis sibi illatis accusare, & accusationem prosequi, cum pretestatione tamen, citrà pœnam sanguinis, juxta permissionem indultam à Bonifacio VIII. in cap. prelati de homic. in 6. nihilominus, vel quia dictam protestationem accusando, & querelando omittunt, vel formam debitam ibi præscriptam non servant: sæpè irregularitatem incurrunt. Quare si opus sit illam denunciare v. g. in casu sequenti, Decretum modo hic expresso concipi poterit.

Decretum denunciationis irregularitatis.

F O R M U L A U N I C A.

Attenta relatione, & juribus exhibitis per nostrum Prom. Fiscalem, ex quibus constat Presbyterum N. querelam criminalem pro delicto mortem, & mutilationem merente in Tribunali sæculari N. contra N. malefactorem exposuisse, nulla servata forma c. prælati de homic. in 6. & prædictum accusatum penam ultimi supplicii, vigore sententiæ Judicis luisse (vel mutilatum fuisse) declaramus ipsum Presbyterum N. accusatorem, & querelantem irregularitatem incurrissè, & irregularem esse denunciamus, & eidem, & quibus interest hoc nostrum Decretum intimari mandamus.

N. Episcopus (sive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

- 1 Clericus de accusatione criminis porrecta in Tribunali laico, inquiri non debet, nisi constet ex actis.
- 2 Clericus porrigens querelam in Tribunali laico sine protestatione, non fit irregularis, quando crimen mortem, aut mutilationem de jure non meretur.
- 3 Clerici criminaliter accusantes ad vindictam, morte, vel mutilatione querelati sequuta, incurrunt irregularitatem non obstante protestatione, vel si illam omitterent ex oblivione.
- 4 Clerici, ut querelare licitè possint, debent accusationem exponere pro se, vel suis, actione civili, & præmissa protestatione, & n. 5.
- 6 Datur forma accusationis, cum protestatione.
- 7 Protestatio debet fieri in scriptis.
- 8 Protestatio est facienda in causis criminalibus, tam in levibus, quam gravibus delictis, & n. 9.
- 10 Non exigitur protestatio, quando querela porrigitur in Tribunali Ecclesiastico.
- 11 Protestatio facienda est etiam à laicis, ut evadant irregularitatem.
- 12 Clericus querelans sine protestatione, si fiat irregularis, antequam declaratur.

Monacelli Form. Pars III.

retur à Judice, debet moneri an aliqua possit competere defensio.

- 13 Dammati ad Trivemes, an, & quando evadant irregulares, ostenditur & n. 14.
- 15 Clerici Sæculares, vel Regulares recurrentes in suis causis ad Judices laicos, quando evadant irregulares, ostenditur, & n. 16.
- 17 Comitans homicidam, non efficitur irregularis, quando ignoranter facit.
- 18 Petens veniam, aut absolutionem, non fatetur delictum, sed censetur petere ad cautelam.

ADNOTATIONES.

EX QUIBUS CONSTAT. Antequam Ordinarius ad hanc declaratoriam procedat, debet sibi per exhibitionem Processus, vel ejus copiam authenticam, in quo adsit querela nomine Clerici porrecta, de corpore delicti constare: non enim sufficeret, quod de hoc esset diffamatus, vel testes de auditu deponerent: nam hæc indicia ad hunc effectum infirma sunt, ex mox dicendis.

Pro delicto mortem, & mutilationem merente. Hoc exprimitur in formula, ad indicandum, quod querela, sive accusatio, quæ porrigitur à Clerico in foro sæculari contra malefactorem sine

Q 3 pro-

protestatione in iuncta in *d. c. praelatis*, ad effectum incurrendi irregularitatem, debet esse pro delicto qualificato, quod mereatur sententiam sanguinis: nam si querela esset de crimine levi, quod poenam mortis, vel mutilationis de jure non meretur, omisso protestationis irregularitatem non induceret, etiamsi Iudex excedens limites iustitiæ, accusatum ad mortem, vel mutilationem manus damnaret, vel reus sponte crimen morte dignum faciens, sententiam sanguinis pateretur, ut de communi tradunt Grass. *de effect. clericat. effect. 12. n. 19.* Barb. in *d. c. praelatis de homic. in 6. n. 12.* Passerin. *ibid. num. 6.* Pirhing. in *ius can. lib. 5. tit. 12. n. 110.* Bonaccin. *de irregularit. disp. 7. q. 4. n. 7.*

3 Nulla servata forma, &c. Duplici modo Clerici criminaliter agendo in foro laico irregularitatem (morte, vel mutilatione querelati sequuta) incurrere possunt, & de facto incurrunt. Primo, quando agunt directe ad vindictam publicam, seu poenam accusati, sive tanquam acculatores, sive tanquam testes, licet hoc faciant cum protestatione citra poenam sanguinis: quia tunc talis protestatio vana est, & inutilis. Secundo quando omittunt protestationem expressam, licet ex oblivione, ut de primo casu Grass. *d. effect. 12. n. 9.* Pirhing. *loco cit. n. 101.* Raynald. *obser. crim. tom. 1. c. 10. §. 8. n. 86. & 88.* & de secundo, Barb. in *d. c. praelatis n. 9.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 18. n. 3.* Guazzin. *jun. ad def. animar. lib. 2. c. 45. n. 88.* Raynald. *loco citat. num. 84.* Bonacc. *de irregul. disp. 7. q. 4. n. 8.*

4 Ideoque ut sine metu, & periculo irregularitatis valeant malefactores accusare, tria debent concurrere, scilicet, quod querela exponatur pro causa propria; quod iudicium criminis intentetur actione civili, & quod præmittatur protestatio. Dicitur autem causa propria, non solum si offendatur in persona, vel bonis propriis, aut suæ Ecclesiæ: sed etiam si Clericus offendatur in persona, & bonis suorum Conianguineorum, v. gr. Parentum, vel fratrum, pro quibus præmissa protestatione, querelare potest, Ricc. in *prax. tom. 1. re. 7. n. 3. & decis. Cur. Archiep. 136. n. 6.* Passerin. in *d. c. praelatis n. 7.* Raynald. *loco citat. n. 80.*

Secunda conditio scilicet, quod criminaliter iudicium Clericus non intentet, sed civile, formalitatem tantum actionis importat, quia licet crimen de jure sit puniendum poena mortis, seu mutilationis in vindictam publicam, & pro communi bono, & accusans hoc sciat, & criminaliter sit agendum contra delinquentem: tamen Clericus denunciatus vel accusatus non debet hoc intendere, sed actionem de crimine intendere debet, ut civilem, petendo emendam fieri, vel sibi provideri, ut dicitur in *d. c. praelatis*: licet enim offensus remittere debeat rancorem, & odium, non tamen tenetur remittere id, quod pertinet ad sui, & bonorum suorum defensionem & conservationem, neque jus denunciandi, & accusandi apud Iudicem, gloss. in *d. c. praelatis verb. emendam.* Barb. *nu. 11.* Passerin. *n. 12.*

Tertia conditio, quæ est protestatio expressa, post expositam querelam, seu denunciam delicti sic poterit, & debet impleri. Peto ideo civiliter coram Dominatione Vestra satisfactionem, & emendam (vel restitutionem) mihi ad N. qui injuriam, & damnum intulit exhiberi, & provideri, ne contra me, vel meos talia de cætero præsumantur, protestorque, me nulla ratione intendere vindictam seu poenam sanguinis, mutilationem, vel mortem d. accusati, sed injuriæ, & damni illati estimationem.

Hæc protestatio facta in limine accusationis, seu ante sententiam Iudicis ad evitandam irregularitatem prodest in foro externo, etiamsi fiat animo ficto, desiderando scilicet interne vindictam, ut volunt DD. supra citati: qui etsi dicant etiam, quod non sit necessarium, ut protestatio fiat in scriptis, & quod sufficiat verbali expressa: nihilominus in praxi sequendum est bonum consilium gloss. in *d. c. praelatis verb. protestando*, ubi dicit, quod pro cautela fiat de hoc publica scriptura: & quidem recte monet, nam cum requiratur certa forma, illam servatam fuisse constare debet in foro externo (quidquid sit in foro animæ) ad hoc, ut Clericus querelas molestari non possit, & hoc approbant quoque Sayr. *de cens. lib. 6. d. cap. 18. n. 6. in fin.* & alii ab eo allegati.

Porrò licet DD. supra allegati in §. Hoc 8 ex-

exprimitur, de magis communi firment, quod in delictis levibus dicta protestatio non sit necessaria, ejusque ommissio, querelantem irregularem non faciat: adhuc mihi videtur, quod in omnibus delictis criminalitatem involventibus sit adhibenda: moveorque ad ita sentiendum ex verbis textus ibi -- *Qui de laicis, suis malefactoribus querelam penes secularem Judicem deponentes, petunt emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur protestando expressè, quod ad vindictam, seu penam sanguinis non intendunt, imputari non debet: quamvis aliàs in tali casu de jure debeat pœna sanguinis irrogari*: hæc inquam verba textus universalis sunt, & implicant casus leves minus dubios, & explicant graves magis dubitabiles, per dictionem illam, *quamvis* Barbof. d. 304. quæ æquipollet dictioni etiam, qua utitur gloss. in verb. prælati ubi ait -- *sine pœna irregularitatis possunt Clerici de suis malefactoribus conqueri coram Judice, seculari, etiam de criminibus, ex quibus debetur pœna sanguinis expressè protestando quod ad pœnam sanguinis non intendunt, & sic tum ex universalitate verborum textus, tum ex sensu, & explicatione gloss. protestatio adhibenda est, tam in levibus, quam in gravibus delictis, saltem ad cautelam, & sive Clericus sive accusator, sive testis.*

10 Non tamen exigitur, quando querela porrigitur in Tribunali Ecclesiastico, quia Index Ecclesiasticus non potest procedere ad sententiam mortis, vel mutilationis, etiam si delictum sit valde enorme, ita ut accusatus pœna degradationis sit puniendus, Passerin. in dict. c. prælati n. 4. Pirhing. loco supra cit. n. 110.

11 Hanc autem protestationem ad effugiendam irregularitatem debent facere etiam laici: nam hi accusantes de crimine digno morte, vel mutilatione, licet non peccent, tamen sine protestatione irregularitatem incurrunt ex defectu perfectæ lenitatis, ut ajunt Navar. in manual. c. 27. n. 213. in fin. cum aliis, quos referunt, & sequuntur Passerin. loco cit. n. 20. Pirhing. n. 108. Unde non possent ad ordines promoveri, nisi obtinerent dispensationem.

12 Et irregularem esse denunciamus. Denun-

ciatio irregularitatis incursetur, facienda est, tam in casu formulæ, quoties eveniat, quam in aliis, in quibus irregularitas est publica, & notoria, & tamen Clericus irregularis, monitus ab Ordinario, non se abstinet ab exercitio ordinum vel alio modo contemnit: est tamen antequam denunciatur citandus, ad dicendum causam quare non debeat irregularis declarari ob talem causam, quando aliqua defensio facti, vel juris potest competere; secus autem quando incursum est certus, & defensio nulla competit, prout in casu figurato in formula.

Quod exemplificari potest in damnato 13 ad Triremes, qui licet, ut plurimum irregularis evadat: non tamen hoc accidit semper, ideoque, hic non est reputandus, nec denunciandus irregularis, nisi prius fuerit citatus, & auditus. Et quamvis plures DD. velint absolute, quod damnati ad Triremes efficiantur infames, & irregulares, quos refert, & sequitur Ciarlin. contrav. 207. num. 53. horum tamen opinio non est pacifica, cum contrariam sententiam tueantur Ricc. decis. 119. part. 1. Pac. Jord. lucubr. tom. 2. lib. 10. tit. 21. n. 85. & quatenus verior esset, non est recipienda, nisi unum de duobus concurrat, videlicet: vel quod damnatus ad Triremes actu remigaverit, juxta Decretum Sac. Congreg. S. Officii emanatum anno 1635. tempore Urbani VII. quo statuitur, quod Presbyteri tam sæculares, quam irregulares damnati ad Triremes, si actu Remiges fuerint non habilitentur ad exercitium Ordinum, quod per extensum refert Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 12. §. 13. vel quod delictum, pro quo damnatus fuit, de jure infamiam habeat annexam, aliàs enim hoc genus pœnæ, non irrogat infamiam, nisi causa eam gignens præcedat, prout prædictas pugnantes opiniones conciliando, latè firmat Raynad. obser. crim. addit. ad c. 8. §. 1. n. 45. per tot. post tom. 2. quem allegavi par. 1. tit. 4. ad form. 9. n. 6.

Et hinc est, quod præcisus his circumstantiis damnatus ad Triremes peracta pœnitentia, seu adimpleta pœna, posset ad exercitium ordinum restitui, vel ad eos etiam Sacros, & ad Dignitates promoveri, absque dispensatione Apostolica ut in praxi semel servasse testatur Pac. Jord. dict.

num. 85. tum quia infamia facti, quæ inde oritur, non inducit irregularitatem, etiam si damnatus sit infamis ob publicitatem criminis, ut tradunt Garz. de benef. part. 7. cap. 8. num. 64. & duob. seqq. Bonaccin. de irregular. disp. 7. qu. 3. punct. 1. num. 5. & 7. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 12. n. 5. vers. *limite tertio*: tum quia per triennalem vitam laudabilem aboletur, & bona fama recuperatur quoad omnia, Barb. de offic. Episc. alleg. 43. num. 23. Pac. Jord. elucubr. 203. lib. 14. tit. 17. num. 111. tum demum, quia in ea Episcopus dispensat, Navar. in manual. cap. 27. num. 204. Gavant. in manual. verb. *irregularitas* num. 27. Verum est tamen, quod in hoc, Ordinarii arbitrium prudenter adhibendum est, & raro in promovendo.

15 Item exemplificatur in Clericis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, qui in suis causis recurrunt ad Judices, & Principes Sæculares, hi etenim cum excommunicationem contentam in Bulla Censæ incurrant; licet si post recursum exerceant ordinem solemniter, vel missam celebrent: evadant irregulares, prout de Regularibus respondit S. Congr. Immunitatis in una *Ulyssiponen.* 6. Nov. 1688. lib. Decr. Martell. pag. 373. & de Clerico Sæculari in *Alatrina* 29. April. 1704. lib. 3. Dec. Vallem. pag. 576. non sunt tamen reputandi, nec denunciandi irregulares, nisi quando ex eorum recursum sequatur impedimentum jurisdictioni Ecclesiasticæ, executioni mandati Rotalis, vel litterarum apostolicarum; aut alio modo Index, vel Princeps laicus apponit manus, & auxilium præstat; ut in *d. Alatrina*, in qua Clericus brachium Sæculare obtinuit pro capienda possessione Beneficii: alias enim irregularitatem non incurrerent, quia so-

lus affectus recursum, nisi sequatur effectus, non punitur, ad tradita per Card. de Luc. *miscellan. disc.* 17. n. 9.

Item in eo, qui comitatur homicidam 16 nam hic, licet regulariter, irregularitatem incurrat, regula procedit quando comitans, comitatur ad eadem patranda, & paratus est opem ferre, licet postea actu non operetur, nec educat arma, quia ex sola ejus præsentia aggressor fit audacior ad occidendum, & sic dicitur aliquo modo influere in homicidium: non autem quando comitans ignorat homicidam procedere ad occidendum, & alia de causa eum comitatur, & præsens invenitur homicidio; nam tunc, quia illud nec voluit, nec cooperatur extitit, ex sola præsentia, vel ex eo solum, quod non impedivit, non efficitur irregularis, ut tradunt Navar. 17 *consil.* 7. num. 1. & 2. & *consil.* 23. num. 2. de *homic.* Bonaccin. de *irregular. disp.* 7. qu. 4. punct. 8. nu. 36. Pirhing. in *ius can. lib.* 5. tit. 12. n. 41. & 42.

Item exemplificatur in eo, qui non occidit, neque fuit in culpa; sed veniam, vel absolutionem, aut dispensationem petit ad cautelam, ex hoc enim non probatur: quod petens veniam, absolutionem, aut dispensationem, sit in culpa, vel excommunicatus, aut irregularis: sed impedimentum habeat, licet si non peteret ad cautelam, sed simpliciter, præsumatur contra petentem, c. *exhibita ibique glos. de homic.* Innoc. in cap. 2. de ord. *cognit.* n. 9. Graff. *dec. aur. par.* 2. lib. 2. c. 19. n. 57. & 58. Rot. coram Manzaned. *decis.* 148. n. 9. Imò ex eo, quod quis fuit absolutus ab excommunicatione, non probetur fuisse excommunicatum, quia fuit forsitan absolutus ad cautelam, tenet Lazar. *quæst. can. sect.* 4. q. 16. n. 16. in *fin.*